

Viti i XVI-të i Botimit, Nr.1

Qershor 2024

NDËRLIKIMET E HERSHME NË PERIUDHËN POST-OPERATORE

Kujtime Vakëfliu*, Belisa Kaleci**, Etleva Rustami***, Edi Vakëfliu****,

Mehdi Agolli*****, Malvina Prapa*****

*Fakulteti i Shkencave Mjekësore, Universiteti Barleti, Tiranë, Shqipëri

**Klinika Stomatologjike Universitare, Tiranë, Shqipëri

***Fakulteti i Shkencave Mjekësore, Universiteti i Mjekësisë, Tiranë, Shqipëri

**** Shërbimi i Pneumologjisë, Spitali Rajonal Durrës, Shqipëri

***** Shërbimi Kirurgji e Përgjithshme I, QSUT, Tiranë, Shqipëri

***** Fakulteti i Shkencave Mjekësore, Albanian University, Tiranë, Shqipëri

Abstrakt

Objektivat: Ndërlikimet e hershme post-operatore përbëjnë një moment tepër delikat për sëmundshmërinë dhe vdekshmërinë pas ndërhyrjes. Aftësia për të minimizuar, njohur dhe trajtuar në mënyrë efektive këto probleme është thelbësore për rezultate positive pas ndërhyrjes. Qëllimi i studimit është evidentimi i faktorëve kryesore shkaktar për ndërlikime post-operatore dhe korrelacioni i komplikacioneve post-operatore me diagnozën kirurgjikale. Të dhënat e studimit i vijnë në ndihmë infermierit për të përcaktuar në fazë të hershme llojin e ndërlikimit dhe protokollin e kujdesit infermieror në bazë të shenjave të interesimit në SNQ, sistemin kardiovaskular, respirator, gastro-intestinal, renal si dhe vlerësimin post-operator të plagës.

Metodat: Në këtë studim janë analizuar të dhënat në dhomën e zgjimit për 40 raste të shtruar dhe operuar në Shërbimin e Kirurgjisë së Përgjithshme dhe Digjестive III (QSUT).

Rezultatet: Në rastet me zgjim të vonuar u evidentua kohë e zgjatur e ndërhyrjes kirurgjikale. Nga të dhënat e sistemit kardiovaskular 12% të rasteve manifestojnë çrregullime si rritje të tensionit arterial, çrregullime të rritmit, frekuencës me fibrilacion arterial dhe ekstrasistola ventrikulare. Përsa i përket aktivitetit respirator dhe renal u paraqitën në gjëndje normale. Në vlerësimin post-operator të plagës u evidentuan vetëm 2% e rasteve me hemoragji.

Konkluzionet: Ndërlikimet post-operatore lidhen me moshën, kohëzgjatjen e operacionit, veçorinë anatomike të sistemit vaskular, teknikën e hemostazës, patologjitë malinje dhe sëmundjet shoqëruese. Sidomos pacientët me patologji kardiovaskulare, pulmonare apo sistemike janë më të predispozuar për ndërlikime post-operatore. Monitorimi i parametrave jetik dhe bashkëpunimi reanimator-infermier si dhe komunikimi me pacientin duhet të jetë i vazhdueshëm për të evidentuar në kohë komplikacionet.

Fjalë çelës: *komplikacione post-operatore, reintervent, sero-hemoragji, hemoragji post-operatore, apnea*

EARLY COMPLICATIONS IN THE POST-OPERATIVE PERIOD

Abstract

Background aims: Early post-operative complications constitute a very delicate moment for the morbidity and the mortality after intervention. The ability to minimize, recognize and effectively treat these problems is essential to attain positive outcomes after intervention. The purpose of the study is to identify the main causative factors for post-operative complications and their correlation with surgical diagnosis. The data of this study will help the nurse to determine at an early stage the type of complication and the protocol of nursing care based on the extent of implication of the CNS, the cardiovascular, respiratory, gastro-intestinal, renal system as well as the post-operative wound evaluation.

Methods: The data collected in the recovery room were analyzed for 40 cases admitted and intervened in the Department of General and Digestive Surgery III (QSUT).

Results: The cases with delayed awakening resulted with prolonged time of surgical intervention. From the data on the cardiovascular system, 12% of cases manifested an increased arterial pressure, rate and frequency with arterial fibrillation and ventricular extrasystole. The respiratory and renal activity was normal. In the post-operative wound evaluation, only 2% of cases were identified with hemorrhage.

Conclusions: Post-operative complications are related to age, duration of surgery, anatomical features of the vascular system, hemostasis technique, malignant and concomitant diseases. Especially patients with cardiovascular, pulmonary or systemic pathologies are more prone to post-operative complications. The monitoring of vital parameters and the cooperation between resuscitators and nurses, as well as the communication with the patient, must be continuous in order to identify complications in time.

Keywords: *post-operative complications, reintervention, sero-hemorrhage, post-operative haemorrhage, apnea*

Hyrje

Ndërlikimet e hershme post-operatore përbëjnë një moment tepër delikat sepse bëhet fjalë për efektet e ndërhyrjes kirurgjikale në kompleks që nga veprimi direkt mbi organin e interesuar tek problemet e hemoragjisë, kohëzgjatja, sëmundjet shoqëruese, moshë dhe lloji i patologjisë për të cilën ndërhyhet [1]. Gjatë ndërhyrjes kirurgjikale, problem të veçantë përbën anestezia, domethënë që nga lloji i anestezisë së zgjedhur, preparatet e përdorura, efektet e tyre farmakologjike mbi sistemet e ndryshme të organizmit, kryesisht mbi organet vitale, të cilat do të manifestohen me efekte mbi proceset biologjike. Konkretisht, përdorimi i një neuroleptiku me kohë të gjatë veprimi dhe i dozave të larta opiate kanë efekt sekondar me hipotension dhe depresion respirator post-operator, efekt që mund të zgjasë, lidhur me këtë duhet kujdes i veçantë tek pacienti në dhomën e zgjimit [2]. Nga ana tjetër komplikacionet që lidhen me ventilimin mekanik janë barotraumatizmi, për shkak të presionit të lartë të ushtruar në indin pulmonar, volotraumatizmi që mund të sjellë rupturë parenkimatoze, infeksione pulmonare nga efekti i intubimit të gjatë dhe toksiciteti nga hiperoksigenimi që mund të sjellë lezime pulmonare [3].

Në këtë punim, tërësisht prospektiv, do të paraqiten ndërlikimet e hershme post-operatore gjatë qëndrimit në dhomën e zgjimit të 40 pacientëve që i janë nënshtruar ndërhyrjes kirurgjikale gjatë vitit 2019, në Shërbimin e Kirurgjisë së Përgjithshme dhe Digestive nr.3 pranë QSUT "Nënë Tereza". Qëllimi i studimit ka qenë përcaktimi në kohë të ndërlikimeve dhe kujdesi infermieror në evidentimin e shenjave kryesore të interesimit të organeve vitale për të parandaluar në kohë komplikacionet e mundshme.

Metodologjia

Marrja e të dhënave

Gjatë qëndrimit të pacientit në dhomën e zgjimit janë mbledhur të dhënat nga dosja përkatëse infermiere e pacientëve. Janë përfshirë të dhënat e laboratorit klinik dhe biokimik. Në mënyrë prospektive janë analizuar të dhënat mbi aktivitetin e S.N.Q (zgjimi, koshienca, komunikimi, axhitacioni dhe tonusi muskular), të dhëna nga sistemi kariovaskular si monitorimi i pulsit, T/A, saturimi i O₂, të dhënat nga sistemi respirator si respiracioni-frekuenca, çrregullimet respiratore si dispnea, apnoe, pjesëmarrja e muskulaturës torakale dhe pjesëve të tjera gjithashtu dhe sistemi renal si monitorimi i diurezës-sasia dhe ngjyra.

Përkujdesja infermiere

Nga pikëpamja e përkujdesjes ndaj pacientit, ambienti, pra dhoma e zgjimit, ka qënë e pajisur me monitor, për të observuar parametrat kryesore jetike, përfshirë këtu: monitorimi i aktivitetit kardiovaskular, frekuenca respiratore, rrugët respiratore të lira, oksigjenimi dhe koshienca e të sëmurit. Vazhdimisht është monitoruar koshienca dhe reagimi i të sëmurit ndaj çdo veprimi mbi të. Sipas protokollit i sëmuri në dhomën e zgjimit duhet të jetë pa dhimbje, ndaj kërkohet aplikimi i analgjezikëve, është monitoruar temperatura e pacientit dhe temperatura e ambientit. Gjithashtu janë kontrolluar të gjitha rrugët venoze nga i sëmuri merr perfuzionet, permeabiliteti i kateterit urinar, sasia e urinës dhe ngjyra. Asnjëherë nuk duhet neglizhuar drenazhi operator, nëse ka likid, lloji, sasia, po ashtu edhe plaga operatore. Të gjitha veprimet janë regjistruar në dosjen e të sëmurit, ora e saktë dhe ndryshimet që ndodhin pas manipulimeve ose aplikimit të medikamenteve të ndryshme.

Rezultate

Tabela 1. Të dhëna mbi aktivitetin e Sistemit Nervor Qëndror

	Rastet	Anestezi (lloji)	Zgjimi i plotë	Komunikimi	Axhitim	T. Musk	Mosha
1	H. epigastrike	GA	i vonuar	Jo i qartë	Jo	i dobët	40
2	H. umbilikale	GA	i mirë	i qartë	Jo	i dobët	45
3	H. inguinale	SA	-	i qartë	Jo	normal	31
4	H. inguinale	SA	-	i qartë	Jo	-	60
5	Ca ventrikuli	GA	i vonuar	Jo i qartë	Jo	i dobët	63
6	Ca ventrikuli	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	57
7	Ca colon	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	72
8	Ca colon	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	66
9	Ca colon	GA	i vonuar	Jo i qartë	Jo	i dobët	57
10	Ca recti	GA	i mirë	Jo i qartë	Jo	normal	48
11	Ca recti	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	52
12	Ca recti	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	68
13	Ca recti	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	41
14	Ca recti	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	50
15	Ca sigma	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	67
16	Mbyllje Kolosto	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	37
17	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	55
18	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	56
19	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	48

20	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	36
21	Strume	GA	i mirë	i qartë	Po	i dobët	35
22	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	58
23	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	60
24	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	44
25	Strume	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	62
26	Ikter	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	66
27	Koleciste	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	58
28	Koleciste	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	55
29	Koleciste	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	40
30	Koleciste	GA	i mirë	Jo i qartë	Jo	i plotë	54
31	Koleciste	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	58
32	Koleciste	GA	i mirë	i qartë	Jo	-	49
33	Kalk koledoku	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	66
34	Ekinokok Hepar	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	40
35	Fistul anale	SA	-	i qartë	Jo	i plotë	26
36	Fistul anale	SA	-	i qartë	Jo	-	24
37	Fistul koksigeal	SA	-	i qartë	Jo	i plotë	29
38	Ileus	GA	i mirë	i qartë	Jo	normal	36
39	Lipome	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	52
40	Ca recti Laparos	GA	i mirë	i qartë	Jo	i plotë	67

Tabela 1. Nga tabela rezulton që kanë zgjim të vonuar në tre raste, dy në të cilat koha e operacionit ka qenë e zgjatur, në një rast me Ca ventrikuli dhe një tjetër me Ca rekti.

Tabela 2. Të dhënat e aparatit kardiovaskular

	Rastet	Anestezi (lloji)	Pulsi	Artimi	TA normal	Hipoten	Hiperten	Arrest Kard
1	H epigastrike	GA	69	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
2	H umbilikale	GA	69	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
3	H. inguinale	SA	67		Po	Jo	Jo	Jo
4	H. inguinale	SA	71	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
5	Ca ventrikuli	GA	83	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
6	Ca ventrikuli	GA	68	FA	Po	Jo	Jo	Jo
7	Ca colon	GA	72		Po	Jo	Jo	Jo
8	Ca colon	GA	62	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
9	Ca coloni	GA	87		Po	Jo	Jo	Jo
10	Ca recti	GA	89		Po	Jo	Jo	Jo
11	Ca recti	GA	82	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
12	Ca rekti	GA	77	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
13	Ca rekti	GA	76		Po	Jo	Jo	Jo
14	Ca rekti	GA	72	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
15	Ca sigme	GA	83	ESV	Po	Jo	Jo	Jo
16	Mbyllje ko-lostom	GA	80		Po	Jo	po	Jo

17	Strume	GA	77	Jo	Po	Jo	po	Jo
18	Strume	GA	72	Jo	Hiperten	Jo	po	Jo
19	Strume	GA	72	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
20	Strume	GA	98	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
21	Strume	GA	66	ESV	Po	Jo	Jo	Jo
22	Strume	GA	88		Po	Jo	Jo	Jo
23	Strume	GA	87		Po	Jo	Jo	Jo
24	Strume	GA	81	FA	Hiperten	Jo	po	Jo
25	Strume	GA	77	Jo	Hiperten	Jo	po	Jo
26	Ikter	GA	82	Jo	Hiperten	Jo	po	Jo
27	Koleciste	GA	69		Po	Jo	Jo	Jo
28	Koleciste	GA	80		Po	Jo	Jo	Jo
29	Koleciste	GA	81	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
30	Koleciste	GA	72	ESV	Po	Jo	Jo	Jo
31	Koleciste	GA	81	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
32	Koleciste	GA	82	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
33	Kalk. kole-doku	GA	92	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
34	Ekinokok hepari	GA	79	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
35	Fistul anale	SA	69		Po	Jo	Jo	Jo
36	Fistul anale	SA	74	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
37	Fistul koksi-geale	SA	63	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
38	Ileus	GA	66	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
39	Lipome	GA	77	Jo	Po	Jo	Jo	Jo
40	Ca recti Lap-aros	GA	80	Jo	Po	Jo	Jo	Jo

Tabela 2. Nga të dhënat e tabelës del se në kater raste ka patur rritje të tensionit arterial dhe përdorimi i medikamenteve anti-hipertensiv ka sjellë normalizimin e tij. Shqetësues ka qenë çrregullimi i ritmit dhe frekuencës me fibrilacion arterial (FA) dy raste dhe ekstrasistola ventrikulare (ESV) në tre raste të tjera, korrigjimi i tyre është realizuar në mënyrë medikale.

Tabela 3. Të dhënat e aparatit respirator

	Rastet	Anestezi (lloji)	Zgjimi	Fr respir	Komunikimi	Axhitimi	Sp O2	Cianoza
1	H. epigastrike	GA	jo mire	17-18	I veshtire	jo	85-95	me raste
2	H. umbilikale	GA	i mirë	11	i mirë	jo	96	jo
3	H. inguinale	SA	koshient	16	i mirë	jo	96	jo
4	H. inguinale	SA	koshient		i mirë	jo	96	jo
5	Ca ventrikuli	GA	i mirë	13	i mirë	jo	98	jo
6	Ca ventrikuli	GA	jo mire	11	ska	jo	98	jo
7	Ca colon	GA	i mirë	14	i mirë	jo	95	jo
8	Ca colon	GA	i mirë	17	i mirë	jo	97	jo

9	Ca colon	GA	i mirë	16	i mirë	jo	97	jo
10	Ca recti	GA	i mirë		i mirë	jo		jo
11	Ca recti	GA	i mirë	12	i mirë	jo	96	jo
12	Ca rekti	GA	i mirë	14	i mirë	jo	97	jo
13	Ca rekti	GA	i mirë	13	i mirë	jo	94	jo
14	Ca rekti	GA	i mirë	12	i mirë	jo	97	jo
15	Ca sigme	GA	i mirë	12	i mirë	jo	95	jo
16	Mbyllje kolosto	GA	i mirë	13	i mirë	jo	97	jo
17	Strume	GA	i mirë	19	i mirë	jo	96	jo
18	Strume	GA	i mirë	19	i mirë	jo	97	jo
19	Strume	GA	i mirë	18-19	i mirë	jo	96	jo
20	Strume	GA	i mirë	19	i mirë	jo	98	jo
21	Strume	GA	i mirë	23	i mirë	jo	96	jo
22	Strume	GA	i mirë	12	i mirë	jo	96	jo
23	Strume	GA	i mirë	16	i mirë	jo	96	jo
24	Strume	GA	i mirë	12	i mirë	jo	97	jo
25	Strume	GA	i mirë	14	i mirë	jo	97	jo
26	Ikter	GA	i mirë	10	i mirë	jo	97	jo
27	Kolecist	GA	i mirë	12	i mirë	jo	95	jo
28	Koleciste	GA	i mirë	16	i mirë	jo	96	jo
29	Koleciste	GA	i mirë	17	i mirë	jo	96	jo
30	Koleciste	GA	i mirë	12	i mirë	jo	96	jo
31	Koleciste	GA	i mirë		i mirë	jo	97	jo
32	Koleciste	GA	i mirë	11	i mirë	jo	96	jo
33	Kalkul.koledoku	GA	i mirë	21	i mirë	jo	94	jo
34	Ekinokok hepari	GA	i mirë	11	i mirë	jo	95	jo
35	Fistul anale	GA	koshient	15	i mirë	jo	94	jo
36	Fistul anale	SA	koshient	12	i mirë	jo	98	jo
37	Fistul koksigeal	SA	koshient	12	i mirë	jo	95	jo
38	Ileus	GA	i mirë	12	i mirë	jo	95	jo
39	Lipome	GA	i mirë	15	i mirë	jo	98	jo
40	Ca recti Laparos	GA	i mirë	18	i mirë	jo	95-98	jo

Tabela 3. Nga tabela duket se shqetësime respiratore nuk janë vënë re, si në drejtim të frekuencës ashtu dhe të saturimit të oksigjenit, megjithatë në të gjitha rastet është aplikuar O2 nazal. Një rast pati apnoe pas operacionit (15 sekonda pas ekstubimit) me cianozë, bradikardi, hipertension. Trajtimi ka qene ventilimi i drejtuar me maskë nazale, dhe mbas 10 sekondash është rikthyer gjëndja normale.

Tabela 4. Të dhënat e funksionit renal

	Rastet	Anestezi (lloji)	TA gjate oper.	Diur/h	Te dhenat laboratorike	Te dhena objektive	
1	H. epigastrike	GA	121-143	130ml	pa probleme	normal	
2	H. umbilikale	GA	120-135	-	pa probleme	normal	
3	H inguinale	SA	105-139	100	pa probleme	normal	
4	H. inguinale	SA	125	-	pa probleme	normal	
5	Ca ventrikuli	GA	120-140	120	pa probleme	normal	
6	Ca ventrikuli	GA	100-130	60	anemi Hb 9.0	jo i qarte	

7	Ca coloni	GA	110-150	200	anemi Hb 8.1	normal	Reint/ca rect
8	Ca coloni	GA	110-130	130	anemi Hb 8.6	I zbehte	
9	Ca coloni	GA	110-180	120	anemi Hb 9.5	normal	
10	Ca recti	GA	100-185	170	anemi Hb 9.5	normal	
11	Ca recti	GA	100-60	60	anemi Hb 8.5	jo i qarte	
12	Ca recti	GA	101-138	-	anemi Hb 8.9	normal	
13	Ca recti	GA	99-138	110	pa probleme	normal	
14	Ca recti	GA	110-130	100	pa probleme	normal	
15	Ca sigme	GA	120-150	120	pa probleme	normal	
16	Mbyllje kolosto	GA	109-138	80	pa probleme	normal	
17	Strume	GA	110-150	130	anemi Hb 9.5	normal	
18	Strume	GA	120-130	-	pa probleme	normal	
19	Strume	GA	109-135	80	pa probleme	normal	
20	Strume	GA	100-60	100	pa probleme	normal	
21	Strume	GA	120-180	-	pa probleme	normal	
22	Strume	GA	101-153	80	pa probleme	stridor	
23	Strume	GA	101-145	85	pa probleme	normal	
24	Strume	GA	110-170	120	pa probleme	normal	
25	Strume	GA	120-140	117	pa probleme	normal	Reint 24/h
26	Ikter	GA	120-180	130	pa probleme	normal	
27	Koleciste	GA	110-150	130	anemi Hb 8.9	normal	
28	Koleciste	GA	129-137	-	pa probleme	normal	
29	Koleciste	GA	101-153	70	anemi	normal	
30	Koleciste	GA	110-120	-	anemi Hb 9.5	normal	
31	Koleciste	GA	120-165	110	pa probleme	normal	
32	Koleciste	GA	101-145	100	pa probleme	normal	
33	Kalk. Koledoku	GA	120-140	100	pa probleme	normal	
34	Ekinokok hepari	GA	98-145	130	Hem. nga plaga	dispne	
35	Fistul anale	GA	120-150	100	anemi Hb 9.5	normal	
36	Fistul anale	GA	115-130	-	pa probleme	normal	
37	Fistul koksigeal	SA	110-135		pa probleme	normal	
38	Ileus	SA	110-150	120	pa probleme	normal	Reint 24/h
39	Lipome	GA	105-127	-	pa probleme	normal	
40	Ca rekti laparos	GA	80-120	100	pa probleme	normal	

Tabela 4. Aktiviteti renal i pasqyruar nëpërmjet diurezës tregon se në këta të sëmurë nuk ka patur probleme gjë që lidhet me hemodinamiken në kufij të normës.

Tabela 5. Vëzhgimi i plagës operatorë dhe drenazhit

	Rastet	Anestezi (lloji)	Lloji i operacionit	Tranfuzione	Dreni	Lloji i sekrecioneve
1	H. epigastrike	GA	Plastike mesh	Jo	30cc	sero-hemoragjik
2	H. umbilikale	GA	Plastike mesh	Jo		-
3	H. inguinale	SA	Plastike mesh	Jo	20	sero-hemoragjik
4	H. inguinale	SA	Plastike mesh	Jo		-

5	Ca ventrikuli	GA	Gastrectomi	1UI ME +1UI PFN	50	Sero-hemoragjik
6	Ca ventrikuli	GA	Gastrectomi	Jo	50	sero-hemoragjik
7	Ca colon	GA	RezekSION	Jo	50	sero-hemoragjik
8	Ca colon	GA	RezekSION	3UI ME + 3UI PFN	1000	hem. Riintervent
9	Ca colon	GA	Hemikolectomi	1UI ME +2UI PFN	50	sero-hemoragjik
10	Ca recti	GA	RezekSION	1UI ME	100	sero-hemoragjik
11	Ca recti	GA	RezekSION	1ME UI + 2UI PFN	125	sero-hemoragjik
12	Ca recti	GA	RezekSION	2UI ME	125	sero-hemoragjik
13	Ca recti	GA	RezekSION	1ME UI + 2UI PFN	70	sero-hemoragjik
14	Ca recti	GA	RezekSION	Jo	80	sero-hemoragjik
15	Ca sigme	GA	RezekSION	Jo		sero-hemoragjik
16	Mbyllje kolostome	GA	Ent-Ent aa	2UI ME	180	sero-hemoragjik
17	Strume	GA	T. Totale	Jo	30	sero-hemoragjik
18	Strume	GA	Lobectomi	Jo	10	sero-hemoragjik
19	Strume	GA	T. Totale		155	sero-hemoragjik
20	Strume	GA	T. Totale	Jo	10	sero-hemoragjik
21	Strume	GA	T. Totale	Jo	30	sero-hemoragjik
22	Strume	GA	T. Totale	Jo	100	sero-hemoragjik
23	Strume	GA	T. Totale	Jo	150	hem. Riintervent
24	Strume	GA	Subtotale	Jo	35	sero-hemoragjik
25	Strume	GA	Subtotale	Jo	20	sero-hemoragjik
26	Ikter	GA	K-D-aa	Jo	20	sero-hemoragjik
27	Koleciste	GA	Kolecistektomi	Jo	30	sero-hemoragjik
28	Koleciste	GA	Kolecisektomi	Jo	20	sero-hemoragjik
29	Koleciste	GA	Kolecisektomi	-	-	-
30	Koleciste	GA	Kolecisektomi	Jo	30	sero-hemoragjik
31	Koleciste	GA	Kolecisektomi	Jo	85	sero-hemoragjik
32	Koleciste	GA	Kolecisektomi	Jo	100	-
33	Kalk.koledoku	GA	Kol.koled drenT	Jo	30	sero-hemoragjik
34	Ekinokok hepari	GA	Ekscizion i kist	Jo	50	sero-hemoragjik
35	Fistul anale	GA	Fistulektomi	-	100	sero-hemoragjik
36	Fistul anale	SA	Fistulectomi	Jo		
37	Fistul koksigeale	SA	Fistulectomi	Jo		
38	Ileus	GA	RezekSION	Jo	-	-
39	Lipome	GA	Ekscizion lipome	Jo	-	-
40	Ca recti Laparos	GA	RezekSION	Jo	30	sero-hemoragjik

Tabela 5. Në rastet e paraqitura vërehet se në dy raste ka patur rrjedhje hemoragjike, të operuar për kancer rekti dhe strumë perkatesisht, të cilët janë marrë ne reintevent.

Konkluzione

Ashtu sikurse shihet dhe më lart nga Tab1. rezulton që pacientët kanë zgjim të vonuar në tre raste,

dy në të cilat koha e operacionit ka qenë e zgjatur, në një rast me Ca ventrikuli dhe një tjetër me Ca rekti. Nga të dhënat e Tab 2. del se në katër raste ka patur rritje të tensionit arterial dhe përdorimi i medikamenteve anti-hipertensiv ka sjellë normalizimin e tij. Shqetësues ka qenë çrregullimi i ritmit dhe frekuencës me fibrilacion arterial (FA) dy raste dhe ekstrasistola ventrikulare (ESV) në tre raste të tjera, korrigjimi i tyre është realizuar në mënyrë medikale. Nga Tab 3. duket se shqetësime respiratore nuk janë vënë re, si në drejtim të frekuencës ashtu dhe të saturimit të oksigjenit, megjithatë në të gjitha rastet është aplikuar O₂ nazal. Një rast pati apnoe pas operacionit (15 sekonda pas ekstubimit) me cianoze, bradikardi, hipertension. Trajtimi ka qenë ventilimi i drejtuar me maskë nazale, dhe mbas 10 sekondash është rikthyer gjendja normale. Nga të dhënat e Tab 4. Shihet se aktiviteti renal i pasqyruar nëpërmjet diurezës tregon se në këta të sëmurë nuk ka patur probleme gjë që lidhet me hemodinamikën në kufij të normës. Gjithashtu në Tab 5. Vëmë re se në rastet e paraqitura vërehet se në dy raste ka patur rrjedhje hemoragjike, të operuar për kancer rekti dhe strumë perkatesisht, të cilët janë marrë në reintevert.

Diskutim

Periudha menjëherë mbas një interventi kirurgjikal, i kryer me anestezi gjenerale ose lokoregjionale, përbën periudhën gjatë së cilës rrishtet për komplikacione të lidhura me operacionin dhe anestezinë është shumë i lartë [1]. Kjo e fundit ndikohet kryesisht nga teknikat e anestezisë si ajo inhalatore, intravenoze, apo lokoregjionale, doza e narkotikut dhe/ose miorelaksantet e përdorur si dhe nga lokalizimi dhe eliminimi renal, hepatic ose respirator të drogave të ndryshme të administruara [2]. Vlerësimi i thellësisë së anestezisë bazohet kryesisht mbi ndryshimet e frekuencës kardiace dhe presionit arterial në përgjigje të manipulimeve kirurgjikale. Anestezia optimale duhet të sigurojë pra jo vetëm inkoshiencën, analgjezinë dhe amnezinë e pacientit, por gjithashtu një aktivitet të ulët të sistemit kardio-vaskular kundrejt xhesteve kirurgjikale si dhe një furnizim të mjaftueshëm me O₂ të organeve të ndryshme, sipas nevojave metabolike [3]. Në rastet e marra në studimin tonë, zgjedhja e anestetikëve të ndryshëm është bërë në funksion të disa faktorëve: si vlerësimi i mirë pre-operator i domosdoshëm për të evidentuar çrregullimet fizio-patologjike të cilat mund të sjellin flakjen e këtyre agjentëve, tipi i interventit duke pasur parasysh gjendjen dhe aftësinë e kirurgut dhe sidomos pozicionin që do të mbajë ai gjatë operacionit dhe së fundi farmakologjia dhe përshtatshmëria e agjentëve të zgjedhur lidhur me efektin e tyre mbi shumë sisteme, sidomos kardio-respiratore.

Është e ditur që periudha e transportit jashtë sallës të operacionit drejt ambienteve të zgjimit mund të destabilizojë një pacient në dukje stabil në planin e funksioneve vitale. Ndaj përkujdesja infermiore tek pacienti është e rëndësishme gjatë kësaj faze delikate kundrejt rreziqeve të mundshme si bronkoaspirimi, depresioni respirator, instabiliteti hemodinamik, çrregullimet e ritmit kardiak dhe axhitimi [1,4].

Nga pikpamja e përkujdesjes ndaj pacientit, dhoma e zgjimit, duhet të jetë e pajisur me monitor për të observuar parametrat kryesorë jetike, si monitorimi i aktivitetit kardiovaskular, frekuenca respiratore, rrugët respiratore të lira, oksigjenimi dhe koshienca e të sëmurit. Pra vazhdimisht duhet të monitorohet koshienca dhe reagimi i të sëmurit ndaj çdo veprimi mbi të. Në studimin tonë, në rastet me zgjim të vonuar u evidentua kohë e zgjatur e ndërhyrjes kirurgjikale. Nga të dhënat e sistemit kardiovaskular 12% të rasteve manifestojnë çrregullime si rritje të tensionit arterial, çrregullime të ritmit, frekuencës me fibrilacion arterial dhe ekstrasistola ventrikulare. Në total, problemet që kanë patur të sëmurët e ndjekur kanë qenë 11 raste me HTA, nga të cilët 2 raste edhe me çrregullim të ritmit dhe frekuencës, 1 rast i veçantë me takikardi, 4 raste me HTA dhe vena varikoza, 2 raste me obezitet dhe 2 raste me HTA dhe diabet. Përsa i përket aktivitetit respirator dhe renal u paraqitën në gjendje normale. Në vlerësimin post-operator të plagës u evidentuan vetëm 2% e rasteve me hemoragji.

Në përfundim ndërlikimet post operatore të hershme janë të lidhura me disa faktorë kryesorë, sic është anestezia gjenerale, sidomos preparatet që përdoren gjatë operacionit përbëjnë faktorët kryesorë

për ndërlikime të hershme. Këtu vlen të përmendet anestezia e zgjatur dhe alteracionet që ndodhin nga efektet anësore të drogave me mekanizma të ndryshme veprimi. Faktor rrisku për të sëmurët janë sëmundjet shoqëruese, sidomos me patologji kardiovaskulare, pulmonare, apo sistemike janë më të predispozuar për ndërlikime ku gjithashtu mosha luan një rol tjetër të rëndësishëm. Faktorë të tjerë predispozues janë patologjitë neoplazike ku mes ndërlikimeve peri-operatore të mundshme janë hemoragjia dhe kohëzgjatja e operacionit, kjo dhe në vartësi të zonës anatomike ku ndërhyhet. Hemoragjia si ndërlikim i hershëm post-operator është parë në ndërhyrjet kirurgjikale të qafës, në patologjitë e tiroides dhe në interventet e zonës abdominale ngushtësisht të lidhura me veçoritë anatomike të sistemit vaskular dhe me teknikën e hemostazës.

Në konkluzion, mbetet esenciale bashkëpunimi në ambientet e zgjimit midis reanimatorit dhe personelit në dhomën e zgjimit. Gjithashtu komunikimi me të sëmurin në ambientin e zgjimit duhet të jetë i vazhdueshëm. Mirëinformimi i personelit infermieror, i cili monitoron dhe observon pacientin për gjatë gjithë kohës në dhomën e zgjimit, ka një rëndësi të vecantë. Mirëinformimi për komplikacionet e hershme respiratore dhe observimi për hemoragji, aftësia e infermierit për ta zbuluar në kohë dhe ndërhyrja adekuate e tij, do përmirësonte ndjeshëm, parandalimin e komplikacioneve, si dhe trajtimin e tyre në kohë.

Referencat

1. Petit C, Bezemer R, Atallah L. A review of recent advances in data analytics for post-operative patient deterioration detection. *J Clin Monit Comput.* 2018 Jun;32(3):391-402. doi: 10.1007/s10877-017-0054-7. Epub 2017 Aug 21. PMID: 28828569.
2. Panossian VS, Berro MM, Ismail AM, Takkoush SI, Chahrour MA, Fadlallah YA, Bahsoun AA, El Harati M, Jaffa MA, Hoballah JJ. General Versus Locoregional Anesthesia in TEVAR: An NSQIP Analysis. *Ann Vasc Surg.* 2023 Mar; 90:109-118. doi: 10.1016/j.avsg.2022.10.008. Epub 2022 Nov 26. PMID: 36574571.
3. Short TG, Campbell D, Frampton C, Chan MTV, Myles PS, Corcoran TB, Sessler DI, Mills GH, Cata JP, Painter T, Byrne K, Han R, Chu MHM, McAllister DJ, Leslie K. Australian and New Zealand College of Anaesthetists Clinical Trials Network; Balanced Anaesthesia Study Group. Anaesthetic depth and complications after major surgery: an international, randomised controlled trial. *Lancet.* 2019 Nov 23;394(10212):1907-1914. doi: 10.1016/S0140-6736(19)32315-3. Epub 2019 Oct 20. PMID: 31645286.
4. Lee YL, Wong J, Ng SY. Delirium in patients following general anaesthesia. *Ann Acad Med Singap.* 2022 Feb;51(2):71-73. doi: 10.47102/annals-acadmedsg.202228. PMID: 35224602.